

टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठ, पुणे

बी. ए. – (विशारद) योग

परीक्षा : एप्रिल – २०२६

तृतीय वर्ष

सत्र – ६

विषय:– योग तत्त्वज्ञान (भाग-६) (BAYH- 23-601/YC-6011)

दिनांक : २३/०४/२०२६

गुण : ६०

वेळ : स. १०.०० ते दु. १२.३०

- सूचना :**
१. सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
 २. उजवीकडील अंक त्या प्रश्नांचे गुण दर्शवितात.
 ३. उत्तरपत्रिकेत प्रश्नपत्रिकेतील प्रश्नक्रमांक लिहिणे आवश्यक आहे.

- प्र.१. पुढील प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) (४०)**
- १) षट्चक्रांचे सविस्तर वर्णन करा.
 - २) घेरंड संहिता ग्रंथानुसार धौतीचे प्रकार किती? कोणत्या दोन प्रकारच्या धौतींचे सविस्तर वर्णन करा.
 - ३) घेरंड संहितेनुसार प्राणायामाचे प्रकार किती? कोणत्याही दोन प्राणायामाचे सविस्तर वर्णन करा.
 - ४) योगवासिष्ठ ग्रंथातील आधि व व्याधी संकल्पना सविस्तर स्पष्ट करा.
 - ५) घेरंडसंहिता ग्रंथातील समाधी विचार सविस्तर लिहा.
 - ६) ज्ञानेश्वरीतील सहाव्या अध्यायातील कुंडलिनी जागृतीचे सविस्तर वर्णन करा.
- प्र.२. पुढील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) (१०)**
- १) ज्ञानेश्वरांनी सांगितलेल्या वज्रासनाचे वर्णन करा.
 - २) योगवासिष्ठ ग्रंथाचा परिचय लिहा.
 - ३) संप्रज्ञात समाधीची थोडक्यात माहिती सांगा.
 - ४) घेरंडसंहितेनुसार प्रन्याहाराचे वर्णन करा.
- प्र.३. टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) (१०)**
- १) सप्तांग योग
 - २) मोक्षाचे द्वारपाल
 - ३) नादानुसंधान
 - ४) खेचरी मुद्रा

Translation in English

Sub: Yoga Philosophy (Part-VI) (BAYH23-601/YC-6011)

Instructions:

- 1) All Questions are Compulsory.
 - 2) Figures to the right indicate full marks.
 - 3) In the case of any doubt the Marathi version shall be held to be authentic and final.
 - 4) While writing answers the respective question numbers must be mentioned in the Answer Book.
-

Q.1. Answer the following questions in detail. (Any Four) (40)

- 1) Give a detailed description of the Shat-Chakras (Six Energy Centers).
- 2) How many types of Dhauti are there according to the Gheranda Samhita? Describe any two types in detail.
- 3) How many types of Pranayama are there according to the Gheranda Samhita? Describe any two types in detail.
- 4) Write in detail the concepts of Adhi (mental illness) and Vyadhi (physical illness) from the Yoga Vasistha.
- 5) Write a detailed account of the concept of Samadhi according to the Gheranda Samhita.
- 6) Provide a detailed description of Kundalini Yoga as explained in the sixth chapter of Dnyaneshwari.

Q.2. Answer the following questions in short. (Any Two) (10)

- 1) Describe the Vajrasana as explained by Saint Dnyaneshwar.
- 2) Write an introduction to the Yoga Vasistha scripture.
- 3) Give brief information about Samprajnata Samadhi.
- 4) Describe Pratyahara (withdrawal of senses) according to the Gheranda Samhita.

Q.3. Write short notes. (Any Two) (10)

- 1) Saptanga Yoga
 - 2) Moksha Dwarpala
 - 3) Nadanusandhana
 - 4) Khechari Mudra
-